

[*Byärne, Gustafva Sofia*]

Calmarsthus Slott,

en Romans

från

BIRGER JARLS af BJELEBO

(Eidehvarf.

Helsingfors,

hos G. O. WASSENIUS.

1831.

IV b-1
Kapsel

IMPRIMATUR.

C. E. EKELUND.

Förf. till detta lilla stycke vet sig i sanning icke äga något verkligt anlag för Skaldekonsten; endast en varm känsla för Nordiska fornminnen har väckt första idén till denna Romans. Annan till Poëmer af detta slag fattas icke i häfdena, och våra lyckligare Skalder skulle lätt förmå att gifva dessa den romantiska rosenfärgen. Om Förf. hos dem kunde väcka denna tanke till förmon för vår Litteratur, så vore ändamålet runnet, och detta försök kunde då i sitt slag jämföras med den bēien, som begagnades af Gessners förste seglare.

Anledningen till Romansen är hämtad af en fornsägen, hvilken ända till våra dagar bibehållit sig i trakten af Tavastehus. Der berättas nemligen, att sedan Birger Jarl af Bjelbo, under sin Svägers Svenska Koningen Erik Låspes regering, hade anländt till Finland för befrämjande af Christna läran, och sedan han uppbyggt Tavastehus Slott, hade han en tid bebott denna Borg jente en af sina systrar. Traditionens berättare kalla den sistnämnda Prinsessa, förmodligen därför att Folkunga Ätten, från hvilken hon och hennes broder härstammade, var beslägtad med flere Furstelige Hus. Denna Prinsessa skall under sitt vistande i Slot-

tet, hafva fattat tillgifvenhet för Finnarnes Gudalära, hvilket man förmodar hafva skedd genom bekantskap med någon af landets innebyggare. Birger Jarl hade därför hotat henne med döden, eller svår fångenskap, enligt medeltidens ofvarsamma bestraffningssätt, och då hon fortfarit i sin öfvertygelse hade han låtit insätta henne i ett mörkt och trängt fängelse i Slottet, der hon skall hafva dött, antingen af sorg eller vanvårdnad, — ja, somlige påstå att hon der blifvit lefvande inmurad. — Så lyder den enkla traditionen, men i Romansen har man trott sig böra något förändra åsigten af denna händelse, och har man här låtit den omänskliga gerningen verkställas af en diktad person. Ett trängt rum i slottsmuren visas ännu såsom det ställe hvarst den olyckliga Prinsessan skall hafva slutat sina dagar. Det finnes i vinkeln af en smal gång, hvilken leder till ett af slottstornen.

— Tavastehus Slott eller Kroneborg, som det äfven kallas, är beläget nära Tavastehus stad. Det har långt efter Birger Jarls tid blifvit omgifvit af vallar och grafvar samt har nu ganska länge varit begagnadt till Krona-Magasin och Länshäkte. År 1249, eller vid den tid då Birger verkställde sitt ofvannämde korståg, var Bero Biskop öfver hela Finland; då fullbordades, som bekant är, det Omvändelseverk, hvilket år 1157 påbegyntes af K. Erik IX eller den Helige, med biträde af Biskopen St. Henrik.

Tavastehus Slott.

Romans.

Från vester han kom, den hjälten så bald,
Att resa på hedninga stranden
Det heliga kors, då med andakt och våld
Han förde sin gissel i handen.

De högsinte Finnar som vörda den tro,
De ärfvat från urminnes fäder,
Så tappert från klipporna dem de bebo
Försvara den jord han beträder.

Då vände sig Birger till Väno sjöns strand,
Åtföljd af en ridderlig skara,
Att resa en Borg med sin väldiga hand
Till värn under härnadens fara.

An höjs dessa torn emot himmelen blå
Så högt öfver skogarnes tallar,
Och Borgen än står der så hemsk och så grå
Omkransad af bergfasta vallar.

Från högsta loft fenstret i borgtornets sal
Ses jätten så småväxt som dvärgen,
Dit uppgår en trappa så brant och så smal,
Lik trollenas gångstig i bergen.

Och Hildegard satt der med ögon så blå,
Men blicken var tankfull och dyster,
Hon var dock den första bland tärnorna små,
Var Birgers mäst älskade syster.

Från Mälarns palatser till Finnarnes tjäll
Hon ätföljt sin mäktige broder,
I pansarlik dräkt öfver klippor och fjäll,
På hafsväg och brusande floder.

Nu satt hon och virkade kors utaf guld
På Nordiska korstågets fana,
Långt bättre än svärdsägg den engeln så huld
Har kunnat till salighet mana.

Hon ängslas, ty Birger nyss höll detta tal:
"Min syster, till Sverige jag vänder,
"Kung Láspe är död och nytt Konunga val
"Mig annars till skada der länder.

"Men jag kommer åter, till dess blir du här
"I Tavasteborgen helt stilla,
"Mitt slott åt Måns Ferla nu anförtrordt är,
"Ej skall något hända dig illa;

"Måns älskar dig högt näst sitt svärd och sin Gud,
"Han skall mot all fara dig värna,
"Blif du vid min återkomst Riddarens brud,
"Ert bröllopp jag firar så gerna."

Hon höjde en bedjande blick till sin bror:
"O Birger! hos dig vill jag blifva!
"Jag kommer snart åter," han sade och for,
Och sköldsvenner honom omgifva.

Så tom och så ödslig blef höga loft sal,
Ej Hildegard trifs mer i Borgen;
Af hofjungfruer följd hon gick ned till en dal
I frihet att bortgråta sorgen;

Der såg hon en ros vid den klipphöga strand
Sig spegla i vågens kristaller —
Att bryta den röda hon sträckte sin hand
Då plötsligt i djupet hon faller.

Straxt necken den sköna i sjöhvirlveln drar,
Omsvept af hans mörkgråa slöja,
Förgäfvets all hjälp utaf tärnorna var,
Blott jämrande nödrop de höja.

Då skyndar en kämpe ur skogarnes natt,
Sin rustning från skuldran han tager;
I vågornas djup han får Hildegard fatt
Och sanslös till land henne drager.

Dess öga var slutet och dödsblek hon var,
Hans angestrop snart henne väckte,
Från källan friskt vatten i hjelmen han bar,
Den han uppå knä henne räckte.

En erkänsam blick honom skänktes till lön,
Och mera han syntes ej yrka,
Den kämpen som stod der så eldig och skön,
En Frithiof i fågring och styrka.

Han kallades Ruho, en höfding han var,
Den främste i Fimmarnes leder,
Han stridde mot Birger till tappert försvar
För fädernas gudstjänst och seder.

Mildt Hildegard yttrar: "jag vet att min bror
"Skall tacksamt värdera min frälsning,
"En dag i den Borg der din ovän nu bor
"Du mötes af vänskapens hälsning."

Hon sänkte sitt öga mot glödande kind
När hem på hans arm hon blef buren,
Hans mantel gaf skygd mot den nordliga vind,
Re'n stå de vid skyhöga muren.

När slottsvakten öppnar den gnisslande port
Hans afskedsord kraftfullt så ljuda:
"Från eder jag skiljes, men på denne ort
"Jag Birger mitt handslag vill bjuda.

"Jag trott att den bäste och ädlaste lott
"Är den som oss segern bereder,
"Men nu om en bättre jag aning har fatt
"Upplyst af en blick ifrån Eder."

En suck ifrån Hildegards hjerta sig gjöt
När handen till afsked han sträckte,
Vid slottsvallen hon en förgät-mig-ej bröt,
Och den åt sin räddare räckte.

Den blomman han tryckte helt stum till sitt bröst
Ty ord han för känslan ej funnit.
"Blif Christen!" så ljöd ännu Hildegards röst,
Se'n hon inom Borgen försvunnit.

Der nedanom tornet han ännu syntes stå
När natten omslöjat naturen;
De orden: "Blif Christen!" hon upprepar då
Med glödande runor på muren.

Och Ruho blef Christen — han gömde sin lans,
Vid altaret hänryckt han dignar,
Ty Hildegards gudom nu äfven var hans
Sjelf Bero den döpte välsignar.

En dag satt Måns Ferla i riddare sal,
För Hildegard djerft han förklarar
Sin lågande kärlek, men på detta tal
Med tystnad och köld hon blott svarar.

Ett gästabd redes i höga lofts torn
All kräslighet borden betunga,
Han drack hennes skål ur det guldprydda horn
Och barder dess fågring besjunga.

Rubiner och perlor af skönaste glans
Han lade i Hildegards händer,
Dertill af demanter en strålände kraus,
Men bort hon sig suckande vänder.

Af svartsjuka hänförd han ropade vildt
Och fattade henne vid handen:
"Du ser ej på mig, men du talte så mildt
"En qväll med en främling på stranden."

Nu ankom en härold från fiendens här,
Som Fimmarnes höfding uppsände,
Men när som än Jarlen ej återläud är
Han så till Måns Ferla sig vände:

"Ni fåfångt här tände förhärjelsens bloss
"Ståndaktigt vårt land vi försvarat
"Ej svärd, men Guds ord har nu segrat hos oss,
"Som helige män oss förklarar;

"Ty önske vi knyta försoningens band
"Och antaga christliga seder,
"Vår höfding åt Hildegard bjuder sin hand
"Till pant af sin vänskap för eder."

Nu Hildegard svarar med blicken så huld
Och rodnar på kinden den sköna:
"Han vågat sitt lif för en fiendes skull,
"O, kunde jag honom belöna!

"Men sägen er höfding att Jarlen, min bror,
"Nyss dragit till Fyris-åns stränder,
"Af honom allena mitt öde beror
"När snart hit tillbaka han vänder."

Måns Ferla nu vredgad från högsätet lopp,
Härolden i bojar han kastar,
Till Hildegard, som ifrån bordet gått opp,
Med halfväld förbittring han hastar.

Han sade: "jag hittills förtegat vår sorg
"Ty jag icke viljat dig ängsla,
"Men vet: Iwar Jonsson till Grönöcborg
"Nyss vågat din broder att fångsla;

"Att här blifva höfding nu bjuder min pligt,
"Hans magt i min hand du nu finner."
Vid denna så falska och sårande digt
All Hildegards styrka försvinner;

"Du äreförgättna, du hedningabrud!"
Så skrek han med tusende edor,
"Kom följ mig, kom genast, jag svär det vid Gud
"Jag dig till din bröllopps sal leder."

Hon släpades ned till en aflägsen gång,
Der öppnas för henne ett fångsel,
En vinkel i muren så dyster och trång
Med armstjocka galler till stängsel.

"Här blir du min brud, eller finner din död,"
Han sade, och tillslöt dess galler;
Nu utan all hjälp och allt mennisko stöd
I kedjor hon afdånad faller.

Men Ruho som saknar sitt sändningebud
Till borgtornet närmar sig åter,
Då hör han bland folket ett klagande ljud:
Man Hildegards öde begråter;

Straxt hjälten församlar de kämpar med hast,
Lik uppretadt lejon som ryter;
Han stormade slottet och jernporten brast
Och in med de sina han bryter,

Men Ruho i striden fått dödande sår
Dock mins han blott Hildegards fara,
Måns Ferla snart fången och afväpnad står
Liksom hans besegrade skara.

Den fängslade brottslingen visar det rum
Der nyss han sitt offer fördöljde,
Och gallerna öppnas, förtviflad och stum
Nu Ruho sitt anlete höljde.

Ty Hildegard, . . . slagen af nidingens brott,
Och utan allt hopp om förskoning,
Befriad från stoftet hon re'n hade gått
Till fridens och sällhetens bönung.

Till afsked man hört henne utropa då:
"Vår lära ger styrka i nöden,
"Må här dess gudomliga ord få bestå,
"Det hoppet mig tröstar i döden."

Och kämparne svuro vid oskuldens graf
Sin tro åt den heliga lära;
Den sårade Ruho sig gladde deraf
När redan han målet var nära.

"Jag nu lefvat nog för mitt fosterlands väl
"Vår återförening ej dröjer."
Så talade hjälten och redan hans själ
Till Hildegards himmel sig höjer.

De sörjande redde vid muren en grift
Åt båda, förente i döden;
I marmor man ristat en gyllene skrift
Om Rutos och Hildegards öden.

Så slöto de ädla, men mot deras graf
Nygrönskande palmen sig stöder,
Ej Birger mer höjde sin mördande glaf,
Mot nyssvunne christendoms bröder.

Det tros att om midnatt när borgfogdens gång
Hemsk ljuder och nycklarne rassla
Då klingar i slottismuren andarnes säng
Och skuggor i kedjorne prassla.

Sex sekler försvunnit, men bergfast än står
Det vördiga forntida slottet,
Till värn emot nöden i skörfattigt år
Till oskuldens värn emot brottet.

